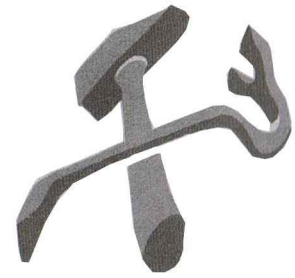

ROTTERDAMSE

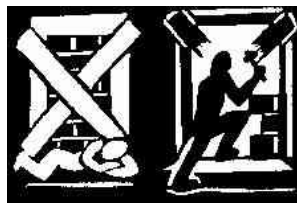
KRAAKHANDLEIDING

nederlandstalige versie

bijgewerkt tot maart 2009, digitaal www.squat.net/rotterdam

INHOUD

Hoofdstuk 1	Hoe te kraken in kort bestek.....	p.	2
Hoofdstuk 2	Het uitzoeken.....	p.	2
Hoofdstuk 3	De actie.....	p.	5
Hoofdstuk 4	Na de kraak.....	p.	10
Hoofdstuk 5	Rechten.....	p.	12
Hoofdstuk 6	Politiek.....	p.	16
Hoofdstuk 7	Checklist.....	p.	18
Hoofdstuk 8	Handige adressen en websites op een rij.....	p.	19

HOOFDSTUK 1 HOE TE KRAKEN IN KORT BESTEK

Waar leegstand en woningnood naast elkaar bestaan, is het kraken van woonruimte een goede oplossing. Kortom: het recht op woonruimte gaat voor op het recht om panden leeg te laten staan. Het vergt enige zelfwerkzaamheid en doorzettingsvermogen, maar daar staat tegenover dat je zelf het heft in eigen handen kunt nemen. Misschien hou je zelfs wat geld en tijd over of ontmoet je bijvoorbeeld de juiste mensen om je in te zetten voor vrijwilligerswerk.

Door een tafel, stoel en een bed te plaatsen in een pand dat langer dan een jaar leegstaat, vestig je er je huisvrede. Dit betekent dat niemand zonder jouw toestemming de woning mag betreden. De politie mag enkel binnentreden met een speciale machtiging tot binnentreden, die ze niet krijgen wanneer het pand langer dan een jaar leegstaat. In de wet staat namelijk dat het enkel strafbaar is om een pand te kraken dat nog niet een jaar leegstond. Deze termijn staat opgenomen in artikel 429 sexies Wetboek van Strafrecht (Sr.). Kraken is dus niet strafbaar.

Wanneer de eigenaar je eruit wilt hebben, zal deze een civiele (burgerlijkrechtelijke) procedure moeten starten en bij de rechter aan moeten tonen dat er plannen zijn. Wanneer de eigenaar de vordering krijgt toegewezen kan hij met een zogenaamde executoriale titel via de gerechtsdeurwaarder bijstand vragen voor een ontruiming met behulp van de sterke arm.

- lees de kraakhandleiding
- zoek een geschikt pandje
- achterhaal de eigenaar, hoe lang het leegstaat, de plannen of er nog eneco op zit, etc.
- kijk of er nog wel eens iemand komt
- bespreek je plannen met het KSU (Kraakspreekuur)
- toegang verschaffen
- kraakset: tafel stoel en bed voor je huisvrede
- deur dicht, slot en barricade
- bezetten
- communicatie politie, eigenaar en burens onderhouden
- nutsvoorzieningen op je naam zetten
- WOON!

HOOFDSTUK 2 HET UITZOEKEN

Pandje vinden

Wie wil kraken, doet er goed aan om de fiets te pakken en zoveel mogelijk leegstaande panden in kaart te brengen. Wanneer later een pand onverhoopt niet tot de mogelijkheden blijkt te behoren, heb je meerdere mogelijkheden om op terug te vallen. Mensen die voor het eerst kraken wordt in principe aangeraden om met een pand te beginnen dat in eigendom is van een woningcorporatie of van de gemeente (OBR, Ontwikkelings Bedrijf Rotterdam). Weliswaar zijn deze partijen doorgaans ervaren in het omgaan met krakers, over het algemeen zullen zij zich geen illegale acties veroorloven om je eruit te zetten.

Een goede methode is ook om bij iedereen die je kent rond te vragen of zij nog een leegstaand pandje weten. Wanneer zij er praktisch naast wonen, hebben zij een goed beeld over de leegstand en of er nog wel eens iemand komt. Wanneer er tussentijds gerenoveerd is, dan is dat feitelijk gebruik in de zin van

artikel 429 sexies Sr. Bij opslag draait het erom of er sprake is van actieve danwel passieve opslag. Indien er waardevolle spullen zijn opgeslagen waar nog voldoende toezicht op is, dan duidt dit op actieve opslag en dan is het feitelijk gebruik. Achtergelaten spullen die klaarblijkelijk niet meer opgehaald zullen worden, zijn geen actieve opslag en staan niet in de weg aan de leegstandstermijn. Voor de vraag of opslag feitelijk gebruik is, wordt soms ook wel een '30-procentscriterium' gehanteerd.

Het enkele bestaan van een huurovereenkomst brengt uitdrukkelijk nog geen feitelijk gebruik met zich mee, het pand moet daadwerkelijk worden gebruikt.

Het verdient de aanbeveling om een pand uit te zoeken dat een eigen opgang heeft. Het kraken van portiekwoningen is wel mogelijk, maar wanneer een gedeelde ingang nog in gebruik is door zittende huurders, kan dit een probleem opleveren. Wanneer je echter op goede voet met de eventuele burens staat, heeft de praktijk uitgewezen dat het zeker niet onmogelijk is om een portiekwoning te kraken.

Eigenaar, vergunningen

Zodra je een aantal opties hebt, kun je achterhalen wie de eigenaar is door naar het CIC (City Information Centre) te gaan. Deze informatie is openbaar, dus is men verplicht om deze te verstrekken. Bij het CIC is het opvragen van de eigenaar kosteloos (in tegenstelling tot het Kadaster). Wanneer er sprake is van een particuliere eigenaar zullen zij doorgaans wel naar je legitimatie vragen, je naam wordt dan geregistreerd (als je dit niet wil, kun je naar het Kadaster gaan).

Wanneer je bij het CIC bent, kun je meteen vragen of er plannen mee zijn: is er een bouwvergunning aangevraagd of afgegeven; zijn er sloopvergunningen? Wanneer er vergunningen zijn, betekent dit dat je in de regel niet sterk staat wanneer de eigenaar een kort geding tegen je aanspant en kun je overwegen om voor een ander pand te gaan. Wanneer een pand pas voor het volgende jaar op de slooplijst staat, is het misschien wel de moeite waard. Voor wie het groots wil aanpakken: de slooplijst is overigens tevens openbare informatie.

Bij het CIC kunnen ze ook zien of er een aantekening bij het pand staat, bijvoorbeeld als het pand is gesloten op grond van overlast. In het bijbehorende besluit is dan de exacte datum van sluiting en duur van de sluiting te vinden.

Via de websites van de deelgemeenten kun je ook achterhalen of er vergunningen voor een bepaald pand zijn. Voor de meest actueel bijgewerkte informatie over vergunningen kan men zich het beste wenden tot de bouwinspecteur van het desbetreffende gebied. Voor telefoonnummers van de verschillende bouwinspecteurs: <http://www.wonen.rotterdam.nl/>.

Ook bij het Kadaster kun je opvragen wie de eigenaar is. Dit kost echter wel geld (10 euro). Als je een uittreksel bij het Kadaster vraagt, krijg je een overzicht van de kadastrale kaart van de omgeving mee. Bij het kadaster hebben ze nog meer informatie zoals bijvoorbeeld de bouwtekeningen. Dit laatste kan handig zijn wanneer het een zeer groot pand betreft en wanneer je wil weten of het pand in verbinding staat met naastgelegen panden. Gegevens opvragen van het Kadaster is via het Internet goedkoper.

Zeker als je van een particulier gaat kraken kun je het je niet verlopen om niet precies te weten met wie je te maken hebt. Je hebt onvoldoende informatie in handen als je enkel de naam van een vage stichting hebt op het moment dat de eigenaar zich bedient van intimidatiepraktijken. Zorg altijd dat je een recente uitdraai van het CIC hebt.

Leegstand

Het is in principe van zeer groot belang dat het pand een jaar leegstaat. Wanneer een pand wordt gekraakt dat minder lang dan een jaar leegstaat, is een strafrechtelijke ontruiming (zonder rechterlijke tussenkomst) te verwachten. Het risico bestaat dan tevens dat de eigenaar het pand onklaar maakt door alle voorzieningen te slopen, waardoor het enorm veel tijd en energie kost om het pand weer voor bewoning geschikt te maken. Je bent overigens pas strafbaar wanneer je je niet na vordering door of vanwege de rechthebbende uit het pand verwijdert. Het overtreden van artikel 429 sexies is strafbaar. In de regel wordt er echter niet tot vervolging overgegaan en ben je de volgende dag weer op vrije voeten. Zie voor de tekst van de relevante wetsartikelen hoofdstuk 5 'RECHTEN', pagina 13 e.v.

De makkelijkste manier om vast te stellen dat een pand een jaar leeg staat, is door simpelweg uit je eigen ervaring te weten dat er al een jaar lang niks met het pand is gebeurd, omdat je het scherp in de gaten hebt gehouden. Daarom kan het handig zijn een lijstje bij te houden met de data wanneer je een pand voor het eerst gespot hebt. Nog een manier om er achter te komen hoe lang geleden een pand leeg is komen te staan, is door met de burens te praten. Hierbij dient men echter voorzichtig te werk te gaan, want je wilt niet dat de eigenaar op de hoogte wordt gesteld.

Een andere methode is om de Eneco Energie Service op te bellen om te vragen hoe het met de voorzieningen zit, of die nog steeds zijn aangesloten en indien afgesloten, wanneer dit gebeurd is. Hierbij hoef je niet de naam van de vorige contractant te vragen zodat het in principe geen privacy-gevoelige informatie betreft. Niettemin wordt nog wel eens geweigerd om de informatie te geven. Soms wordt er ook gezegd dat het simpelweg niet mogelijk is om het in het systeem te zien. Je kunt het, gelet op de vele telefonisten, gerust nog een keer proberen in een ander telefoongesprek. De aanhouder wint! Ook kan het zijn dat ze bij Eneco Netbeheer (van het energienet inmiddels Stedin Beheer B.V.) de informatie wel willen geven. Wanneer de stroom niet is afgesloten hoeft dit niet automatisch te betekenen dat het pand het afgelopen jaar nog in gebruik is geweest. Wanneer het wel is afgesloten, is dit wel een sterke aanwijzing over het moment van leegstand. Het is overigens wel steeds meer het beleid om de stroom niet af te sluiten wanneer bewoners zijn uitverhuisd, maar dit is zeker geen ijzeren wet (vooral niet bij slooppanden of ex-henneplantages)!

Telefoonboeken van voorgaande jaren kunnen informatie geven over wanneer een verhuizing heeft plaats gevonden.

Wanneer er een bedrijf in heeft gezeten, kun je met de naam van het bedrijf naar de Kamer van Koophandel gaan en vragen wanneer dit verhuisd is. Dit kost 11 euro en deze informatie is in het uitsluitend te vinden omdat hierin de wijzigingen worden bijgehouden.

Indicaties of een pand leegstaat, maar die niet direct iets over de exacte duur van de leegstand zeggen zijn bijvoorbeeld: stof op de ramen, enorme hoeveelheid post in de brievenbus of dichtgemaakte brievenbus. Dichtgeplankte woningen staan vaak voor langere duur leeg. Wanneer er een stalen deur is geplaatst, wijst dit erop dat het niet meer wordt gebruikt en meestal dat men voorlopig ook niet van plan is om er op zeer korte termijn er iets mee te doen.

Een korte tussentijdse renovatie wordt wel aangemerkt als feitelijk gebruik. Nogmaals: het enkele bestaan van een huurovereenkomst uitdrukkelijk niet! Voor dit laatste zie: HR 2-2-71, arrest Nijmeegse kraker.

Wanneer een woning onbewoonbaar is verklaard door de gemeente, dan staat dit meestal met witte

spraakbus op de stalen deur aangegeven en dan is het in strijd met de APV om een dergelijk pand te kraken. In dit geval zal er bij zo'n pand ook een aantekening in het systeem van het CIC staan, en ook dit betreft openbare informatie.

Plannen, toekomst

Niet alleen de duur van de leegstand is van belang, ook de te verwachten duur van de leegstand is van belang. Hierboven is al het een en ander gezegd over plannen en vergunningen. Wanneer je er enige tijd wil blijven zitten, is het raadzaam om een pand te kiezen waar voor de komende jaren geen enkele plannen mee zijn. Wanneer een pand te koop of te huur staat, dan kan dat betekenen dat er helemaal geen aanpassingen verricht hoeven te worden om het te exploiteren. Dan sta je bij de civiele rechter niet erg sterk.

Bij slooppanden die de eigenaar leeg laat staan, hoef je niet altijd te wachten tot het pand een jaar leegstaat. Artikel 429 sexies is bedoeld om eigenaren de gelegenheid te geven om in een redelijke termijn een bestemming voor hun vastgoed te vinden. Bij het slopen van panden gaat het dus tegen de strekking van dit artikel in om de termijn van een jaar onverkort te hanteren. Niet iedere Officier van Justitie zal hier echter in meegaan.

Via het Internet en buurtkranten valt informatie op te doen over de plannen met een bepaald gebied in een wijk. Soms worden er hele straten in fases gesloopt. In veel gevallen is de buurt over het algemeen tegen deze sloopplannen. Dan kan het goed zijn om alvast de politieke ontwikkelingen in de gaten te houden om je eventueel toekomstige mede straat-bewoners te kunnen ondersteunen in hun buurtstrijd.

Dubbel check

Hoewel een pand leeg lijkt te staan, kan het zijn dat er toch nog geregeld iemand het pand betreedt. Dit is simpel te achterhalen door iets tussen de deur en de deurpost te stoppen dat eruit valt zodra iemand deze deur gebruikt. Te denken valt aan een takje, cocktailprikker, plakbandje of iets anders onopvallends. Probeer ook alvast te bedenken op welke manieren je binnen zou kunnen komen (tuin, open raam, kelderluik, etc.).

Kraakspreekuur

Zodra je genoeg informatie denkt te hebben, kun je bij het kraakspreekuur vragen of zij iets over het pand weten. Misschien is het al eerder gekraakt geweest of weten zij wanneer het pand ongeveer leeg moet zijn gekomen. Verder kunnen ze je daar voorbereiden en eventueel meehelpen bij de actie. Zie voor openingstijden en adres de lijst met handige adressen en telefoonnummers aan het einde van deze handleiding. Voor wie zijn zoekwerk op een hoger plan wilt brengen, is de publicatie '**De heren zijn toch geen inbrekers?**' van het SPOK (Speculatie Onderzoeks Kollektief), een prima naslagwerk.

http://www.xs4all.nl/%7Eravijn/spok/spok_inh.htm

Advocaat

Het kan handig zijn om van tevoren te bedenken welke advocaat je wilt hebben voor het geval dat je wordt opgepakt. Advocaten die meedoen aan het systeem van gefinancierde rechtsbijstand, bevinden zich eerder wat meer aan de linker kant van het politieke spectrum. Mensen uit de sociale advocatuur zullen zich eerder extra inspannen om je te helpen. Leer het telefoonnummer uit je hoofd, of schrijf het voor de actie ergens op je lichaam. Zie de lijst met handige adressen.

Kort geding tegen de staat

Bij panden waarbij er extra risico bestaat dat de politie ten onrechte tot ontruiming overgaat, kun je van tevoren een advocaat in de hand nemen, die eventueel een kort geding tegen de staat kan aanspannen of

daarmee kan dreigen in geval er onverhoopt ontruimd lijkt te gaan worden. Er bestaat een advocaat die zich hierin heeft gespecialiseerd. Omdat hij het nogal druk heeft is het wel van belang om hem tenminste drie werkdagen van te voren te voorzien van: 'het adres van het te kraken pand, de datum van de voorgenomen kraakactie, ongeveer een tijdstip (i.v.m. planning), een goed bereikbaar telefoonnummer, volledige naam, adres bij het bevolkingsregister en geboortedatum van een persoon op wiens naam een eventueel kort geding gevoerd gaat worden en die ook een bewijs van onvermogen aanvraagt, zo veel mogelijk gegevens over het pand, waaronder in ieder geval informatie over de leegstandsduur en eventuele opslag en/ of werkzaamheden in het pand en een adres waarheen, ook na onverhoopte ontruiming, post gestuurd kan worden. Ook zo spoedig mogelijk een bewijs van onvermogen, een laatste inkomstspecificatie en een laatste bankafschrift.'

Verder is het volgende van belang: 'In zaken tegen de staat reken ik geen eigen bijdrage, in ieder geval niet bij personen met een minimaal inkomen. In andere zaken kan mij gevraagd worden om van het rekenen van een eigen bijdrage af te zien, bijvoorbeeld omdat het een principiële zaak betreft of omdat de bewoners geen of erg weinig geld hebben. De griffiekosten en dergelijke breng ik wel altijd in rekening. Verder veronderstel ik als bekend dat je, als je een procedure verliest, meestal in de proceskosten van de tegenpartij wordt veroordeeld en dat die niet onder de toevoeging vallen. Of dat dan verhaald kan worden is een andere zaak, maar ik heb in ieder geval gewaarschuwd.' (Mr. Marcel Schuckink Kool).

HOOFDSTUK 3

DE ACTIE

Ken je rechten!

Een van de belangrijkste dingen wanneer je gaat kraken, is op de hoogte te zijn van je rechten. Het komt maar al te vaak voor dat mensen zich uit hun pand laten bluffen, terwijl dit nergens voor nodig is. Zie voor een verzameling van de basis wetgeving:

http://squat.net/rotterdam/images/basic_laws_20_03-09.pdf Bij het kraakspreekuur kun je hiervan een printje vragen.

Tijdstip en vervoer kiezen

Tijdens de voorbereidingen moet je je bedenken met wie je wilt kraken, overdag of 's nachts. Het kan handig zijn om 's nachts naar binnen te gaan wanneer je via de achtertuin naar binnen gaat. Als je de beschikking hebt over een auto/busje, kun je uiteraard meer spullen mee nemen. Vooral later bij de bezetting, kan het handig zijn om enigszins comfort te hebben zodat niet iedereen na de actie weer vertrekt. Omdat je met gereedschap gaat werken, is het niet overdreven om een verbanddoos of pleisters mee te nemen.

Wanneer je in een buurt kraakt waarvan bekend is dat de politie vrij streng regeert op kraakacties, kun je overwegen om overdag te gaan, omdat de nachtploeg soms wat feller reageert. Ook heb je dan het voordeel dat ze je minder snel voor inbreker aanzien. Bij het kraakspreekuur heeft men daarom de voorkeur om overdag te kraken. Wanneer je in het weekend kraakt kan dat soms nadelig zijn als je opgepakt wordt, omdat ze dan minder tijd voor je hebben. Aan de andere kant heeft de politie het op een vrijdagnacht weer wat drukker met het uitgaanspubliek waardoor ze misschien minder tijd hebben om voor een onschuldige kraakactie uit te rukken. In drukke winkelstraten is het op zondagmiddag vaak minder druk.

Voorverzamelen

Het is handig om een voorverzameladres in de buurt van het pandje te hebben en dingen goed met elkaar door te spreken, zodat mensen van te voren een taak hebben. Soms werkt het ook prima wanneer iedereen spontaan een taak op zich neemt, maar aan de andere kant is het ook een uitdaging om een goed

uitgewerkt plan te hebben. Het is in ieder geval onhandig wanneer vlak voordat er gekraakt gaat worden, mensen onwennig en opvallend rondhangen in de buurt van het te kraken pand. Het kan geen kwaad om voor de actie nog een keer het pand en de omgeving te bekijken of er geen bijzonderheden zijn. Omdat je nooit van tevoren weet in wat voor situaties je terecht komt, is het raadzaam om honden niet mee te nemen bij een kraakactie, zeker ook omdat er altijd een kans is dat de politie mensen arresteert.

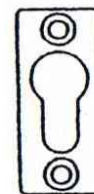
Juiste slot

Zorg dat je van te voren het juiste slot of de juiste sloten bij je hebt.

profielcylinder

Er zijn grofweg twee soorten sloten die vervangen moeten worden: het oplegslot en de profielcylinder.

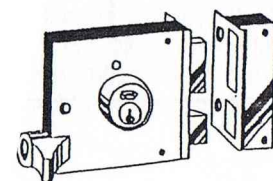

Profielcylinder aan de buitenkant

oplegslot aan de buitenkant

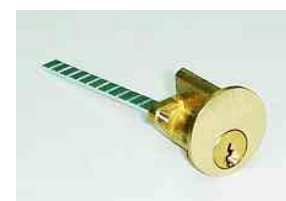
Een oplegslot van het merk Benco kost 20 euro bij ijzerhandel de Jong (zie lijst met handige adressen). Cisa oplegsloten zijn op de Benthuizenstraat tevens 20 euro. Het is van belang om te weten aan welke kant van de deur het slot zit: zit deze van binnen gezien aan de linkerkant dan heb je een rechtsdraaiend slot nodig; zit ie aan de rechterkant van binnen gekeken, dan heb je een linksdraaiend slot nodig. Mocht je per vergissing of wegens

oplegslot aan de binnenkant

geldnood de verkeerde hebben, dan kun je in uiterste nood het slot ondersteboven monteren. Soms is het gat in de deur voor de cylinder van het oude slot te klein voor het nieuwe slot; in dat geval moet je een houtrasp bij je hebben.

Neem bij voorkeur nooit een losse cylinder, want de lengte van de staart zul je met een ijzerzaag moeten aanpassen hetgeen vrij omslachtig is in vergelijking met het monteren van een gewoon oplegslot.

losse (staart)cylinder

Ingang kiezen

Bij het binnenkomen is het de kunst om zich met zo min mogelijk schade (liefst geen schade) en zo onopvallend mogelijk de toegang te verschaffen. Misschien is er een manier, bijvoorbeeld via goedwillende burens, om achterom via de tuin binnen te komen. Of kun je via het luik van de kruipruimte binnen komen (oppassen voor elektriciteitskabels en gasleidingen). Laat je adviseren door het KSU en neem eventueel foto's mee van de deuren en de sloten. Soms zijn de KSU'ers erg druk en kunnen ze je niet helpen, in dat geval kunnen ze je vaak in contact brengen met ervaren krakers die graag meehelpen iemand van de woningnood te verlossen. Wel is het zaak om je pand helemaal goed uitgezocht te hebben!

Niet verklaren

Wanneer er gebroken moet worden en de agenten arriveren tijdens het breken of direct daarna ter plaatse, dan kun je meegenomen worden voor vernieling. Uiteraard gaat het wat ver om mensen hun recht op hun woning te ontzeggen, enkel en alleen omdat er een klein beetje schade aan de deur is ontstaan die direct daarna weer gerepareerd zou worden. Hoewel een Officier van Justitie niet tot vervolging over *hoeft* te gaan, kan dit soms toch gebeuren. Wel moet dan bewezen worden wie de breker was, hetgeen in de praktijk vaak lastig is. Daarom is het belangrijk om niets aan de politie te verklaren, ook niet dat je de breker *niet* was. Als drie zeggen dat ze de deur niet gebroken hebben een eentje zwijgt, zal men die

verklaringen misschien tegen de laatste gebruiken. Wie gaat kraken moet er altijd op voorbereid zijn om in een nachtje in de cel te belanden. In zeldzame gevallen houden ze je soms langer op het bureau. <http://www.arrestantengroep.org/zwijg.pdf> Zie ook hoofdstuk 5 (rechten).

Breken met breekijzers

Om een deur open te breken, heb je twee breekijzers nodig: één om ruimte te maken voor de andere om zo dicht mogelijk bij het slot te komen en de andere om voldoende kracht te zetten. Door je voet stevig onderin tegen de deur te plaatsen, kan de eerste ruimte worden gemaakt.

Gebruik ijzers met een rechte hoek om goed tussen de deur en de deurpost te kunnen komen in plaats van paraboolvormige. Wanneer er enige braakschade aan de deurpost is ontstaan, kan je in eerste instantie de schade met witte gaffa-tape enigszins afdekken. Omdat de breekijzers meestal na het breken niet meer nodig zijn, kunnen deze naar een veilige plek worden afgevoerd. Probeer gereedschappen bij persoonlijke spullen te houden, dan zullen deze minder snel in beslag worden genomen wanneer de boel fout gaat.

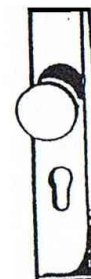
koevoet met rechte hoek

Cylinder afbreken

profielcylinder

Wanneer je te maken hebt met een profielcylinder, kun je soms het beslag (het metalen plaatje dat om op de deur om de cylinder en - als er een deurklink zit – de deurklink zit gemonteerd) afschroeven en vervolgens met een bahco, griptang of moordenaar (grotere versie van de griptang) het rechte gedeelte van de cylinder zijwaarts afbreken. In het geval van een beslag dat niet afschroefbaar is, kun je met een beitel en een hamer ruimte maken voor een breekijzer om het beslag voldoende weg te buigen. Het afgebroken gedeelte wordt vervolgens verwijderd en het achtergebleven gedeelte kan men eruit tikken met schroevendraaier en hamer. Om de deur te openen kan een bouwsleutel erg handig zijn (zie plaatje) anders moet je priegelen met een schroevendraaier en dan is het nog maar de vraag of het lukt. Wanneer je een groot kantoorpand kraakt, dan is een bouwsleutel geen overbodige luxe.

deurbeslag

bouwsleutel

Huisvrede vestigen

Zodra je binnen bent, moet de kraakset zo snel mogelijk worden geïnstalleerd. Het is niet ideaal om met allemaal spullen over straat te gaan rennen, omdat dat te snel opvalt. Zodra tafel, stoel en bed in het pand geïnstalleerd zijn, is er huisvrede. Zelfs wanneer er nog geen nieuw slot op de deur zit is er juridisch gesproken al huisvrede. Bij het naar binnengaan wanneer het donker is, is het wel zo veilig om een lampje te hebben, omdat je meestal niet weet hoe de situatie binnen in het pand is.

Barricaderen

Zeker niet onbelangrijk is het om na binnenkomst direct over te gaan op het afbarricaderen van de toegangsdeur. Wanneer een pand goed gebarricadeerd is, kan de politie namelijk niet zomaar naar binnen lopen en je illegaal ontruimen zonder sporen achter te laten. Haal eerst snel alle post weg en bewaar deze, zodat je met oude post indien nodig nog aannemelijk kunt maken dat het pand langer dan een jaar leeg stond.

In het geval dat je een houten vloer hebt, kun je een op maat gezaagde balk gebruiken die je tussen de deur klemt en een houten blokje dat je op de vloer monteert (zie plaatje). Hierbij kan een accu-schroeftol reuze handig zijn. Om tijd te besparen kun je de (lange) schroeven al enigszins van tevoren in de blokjes gereed hebben. Nog een ander blokje kun je op de deur plaatsen waarachter de balk kan worden geïnstalleerd. Soms voldoet een ladder tussen de trap en het slot. Ook wordt wel gebruik gemaakt van bouwstempels.

Het voordeel van een barricade is dat je rustig op je gemak het slot kunt vervangen. Iemand kan dan buiten onopvallend op de uitkijk staan en een seintje geven mocht er politie aankomen. Wanneer het pand een jaar leegstond is ontruiming illegaal en meestal zijn zij daarvan op de hoogte. Wanneer zij dan ook nog een deur moeten forceren, dan is dat al snel teveel bewijs van hun illegale actie en doorgaans zullen ze dat dan ook niet doen.

In het geval dat je een stenen vloer hebt, dan kun je in de deurposten met metalen balkhouders monteren waar je een balk dwars in kunt leggen om de deur tegen te houden. In dit geval zijn houtdraaischroeven en een ratel erg handig. Wanneer je niet van te voren weet wat er allemaal gebarricadeerd moet worden, zorg dan dat je een zaag en een rolmaat bij je hebt.

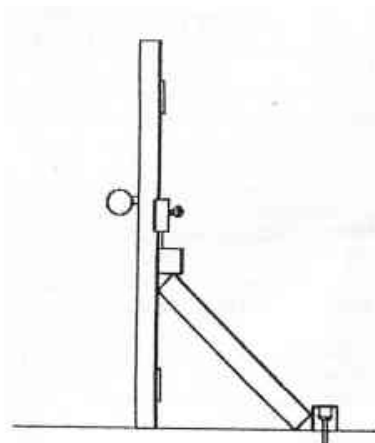
Bij een particuliere eigenaar kan je het zekere voor het onzekere nemen, en eventueel ook de ramen barricaderen. Wanneer dan de eigenaar voor de deur staat en onverhoopt illegaal dreigt binnen te komen heb je tijdswinst als je de komst van de politie afwacht.

Slot vervangen

Zoals reeds opgemerkt, kan het tactisch zijn om eerst een barricade te hebben, voordat je overgaat tot het vervangen van het slot. Bij een oplegslot moet je de oude eraf halen. Het oude gedeelte waar het slot in moet vallen, valt heel soms nog te gebruiken. Met een metaalvijl kun je de openingen eventueel wat aanpassen. Als de deur erg rot was en niet meer zoveel stevigheid kan bieden voor het oplegslot, dan moet deze op een andere plek in de deur worden geplaatst. Dan zul je een nieuw gat in de deur moeten maken met een goed opgeladen accutol en een houtboor en een houtrasp. Een scherpe houtbeitel en hamer zijn in beginsel van essentieel belang bij het opnieuw monteren van het slot. In sommige gevallen komt een steenbeitel ook van pas. Hout weghalen kan ook wel met een nijptang. Als je het slot en dat gedeelte waar het slot in moet vallen, wat meer stevigheid wil geven dan alleen de schroeven kunnen bieden, dan kun je er metalen handvatten stevig (eventueel met een blokje hout als er teveel ruimte is) overheen plaatsen. Over het algemeen biedt een slot zeer dicht bij de brievenbus minder veiligheid wanneer je dit niet altijd op het nachtslot draait. Natuurlijk kun je er in een later stadium altijd voor kiezen om een extra penslot te installeren.

In plaats van het onderdeel van het slot waar de schoot in moet vallen te monteren, kun je ook een metalen strip gebruiken die over een uitsparing in de deurpost wordt gemonteerd, zodat de schoot er achter blijft haken en de deur op slot kan. Ook voldoet een sterk stuk MDF dwars tegen de zijmuur gemonteerd, tevens zodanig dat de schoot er achter blijft zitten zodat de deur dicht kan.

Bij profielcilinders haalt men de oude uit de slotkast, soms door deze netjes eruit te schroeven, soms - als deze is afgebroken - door deze, zoals reeds eerder vermeld bij het cilinderbreken, met schroevendraaier en hamer eruit te tikken. Vervolgens wordt het nieuwe slot gemonteerd. Meestal is de diepte qua maat

voorbeeld barricade

universeel, hier zijn echter uitzonderingen op! Je kunt proberen dit van tevoren te schatten, maar als je de verkeerde hebt, dan moet je terug naar de winkel (hopelijk zijn deze dan open). In uitzonderlijke gevallen heb je ook een nieuwe slotkast nodig. Bij een houten deur kun je natuurlijk ook gewoon een oplegslot monteren.

Politie

Wanneer je met voldoende mensen binnen bent, de barricade hebt geplaatst en je huisvrede hebt, kan de politie worden gebeld. Veel krakers kiezen hiervoor, maar het is niet noodzakelijk om binnenwettelijk te kraken. Je huisvrede is immers gevestigd met het installeren van de kraakset. Het voordeel van zelf contact met de politie (0800-TUIG) opnemen, is dat je zelf het initiatief neemt en dat bijvoorbeeld niet een bange buurtbewoner een melding bij de politie maakt. Wanneer ze van tevoren weten dat ze niet met inbrekers maar met krakers te maken hebben stelt ze dat (soms!) gerust. Vaak vraagt de telefonist enkel of er tafel stoel en bed aanwezig zijn en wordt het door gegeven aan het wijkbureau. Soms komen ze pas de volgende dag langs en in enkele gevallen helemaal niet. Veel krakers geven er overigens de voorkeur aan om langs te gaan op het bureau.

Het belangrijkste is, is dat je je niet laat intimideren. Als je een printje van de (al eerder naar verwezen) relevante wetgeving bij je hebt, sta je misschien sterker. In geen geval moet je geloven dat er zoiets bestaat als een 24-uurs regel. Deze truc wordt nog altijd toegepast om je eruit te bluffen. Het kraken is landelijk (en uitpuittend) geregeld in het Wetboek van Strafrecht en het is aan gemeenten dan ook niet toegestaan om plaatselijk beleid in te voeren. In de Rotterdamse APV (Algemeen Plaatselijke Verordening) is dan ook niets te vinden over een 24-uursregel. Indien je deze discussie wilt vermijden kun je ook de politie pas de volgende dag inlichten als je deze op de hoogte wilt stellen.

Zorg ook dat je een uitdraai van het CIC of kadaster bij je hebt; dit is wettelijk niet vereist maar dan kun je ze laten zien dat je het pand goed hebt uitgezocht. Het is niet nodig om te bewijzen hoe lang het pand leeg stond: je ben onschuldig totdat het tegendeel bewezen is. De bewijslast ligt dus het openbaar ministerie. Om aangehouden te worden moet er een redelijk vermoeden zijn van een strafbaar feit.

Wanneer de politie niet door de krakers zelf is gebeld, zul je zelf een inschatting moeten maken of je ze binnen laat of niet. Toch redelijk wat agenten zijn niet tegen kraken en vinden het allemaal best zolang er geen ongeregelheden ontstaan. Wanneer je het idee hebt met dit soort agenten van doen te hebben, kun je overwegen om ze binnen te laten om leegstand te laten constateren, maar liever niet met meer dan twee. 'Leegstand laten constateren' is in sommige steden vaste praktijk en kan handig zijn als je een pand van een particuliere eigenaar kraakt, mocht deze later beweren dat hij nog allemaal waardevolle spullen in het pand heeft staan. Bij het constateren van de leegstand wordt er altijd een 'mutatie' opgemaakt in het systeem bij de politie. Het is wel zo handig om de namen en/of dienstnummers van de agenten te vragen, mocht bijvoorbeeld later opeens de nachtploeg weer voor je deur staan.

In het geval dat de politie nogal agressief aangereden komt en de agenten aan de opgefokte kant lijken te zijn, is het misschien beter om ze niet binnen te laten en door het raam te communiceren. Omdat het pand langer dan een jaar leeg stond, is het nu een zaak tussen jullie en de eigenaar. Sommige agenten worden geïrriteerd als je met ze door het raam praat, maar in buurten waar de politie nogal tegen kraken optreedt, is het misschien toch beter om de woordvoerder niet buiten te laten. Het komt namelijk wel eens voor dat mensen worden opgepakt terwijl de agenten eigenlijk geen zaak tegen ze hebben en vervolgens worden ze later weer zonder dagvaarding naar huis gestuurd. Natuurlijk is dergelijk handelen door de politie niet toelaatbaar en kun je een klacht over politie-optreden indienen, maar dit is echter achteraf. Over het nut van klagen wordt dieper ingegaan in het hoofdstuk rechten. In landen waar kraken verboden is wordt overigens nooit de deur open gedaan.

Legitimatie

Vòòr de invoering van de legitimatieplicht, werd altijd aangeraden om alles waar een naam op stond niet naar de actie mee te nemen. Welliswaar kon men langer worden vastgehouden voor maatregelen ter identificatie, maar wanneer de vingerafdrukken nog niet in het systeem staan, kan de identiteit niet achterhaald worden. Eventueel kunnen ze via je simkaart van je telefoon achterhalen op wiens naam deze staat. Sinds de invoering van de legitimatieplicht, bestaat er een toonplicht. Dit wil zeggen dat in geval van verdenking van een strafbaar feit, mensen om hun legitimatie kan worden gevraagd.

Uitgangspunt is: niet wennen, maar weigeren!

Als een pand een jaar leeg staat, levert het kraken hiervan overigens geen strafbaar feit op. Hoogstens de eventuele vernieling is een strafbaar feit, maar er moet wel sprake zijn van een concrete, redelijke, verdenking jegens een bepaalde persoon. In dat geval kunnen ze volgens de wet ook getuigen om hun legitimatie vragen.

Binnenin een woning ben je niet verplicht om je id te tonen, in tegenstelling tot wat vaak door de agenten beweerd wordt. Uit de Memorie van Toelichting bij de Wet op de Identificatieplicht blijkt duidelijk dat de invoering van de algemene identificatieplicht bedoeld is ter versterking van de toezicht in de openbare ruimte.

Een kleine vernieling is niet ernstig genoeg om een redelijk vermoeden van een strafbaar feit door een hele groep aan te nemen. Soms hoeven ze alleen de papieren van de woordvoerders, maar soms verlangen ze id van iedereen en dan controleren ze of mensen nog boetes open hebben staan. Mensen van binnen de EU hoeven zich in dergelijke gevallen geen zorgen te maken over hun verblijfsrechtelijke status.

Het is vervelend, maar de praktijk lijkt erop te wijzen dat als je je indentificeert, de politie vaak minder problemen maakt dan wanneer je weigert je te identificeren. Wanneer je absoluut geen zin hebt om vrijwillig je gegevens te verstrekken aan politiediensten, kun je er voor kiezen om dan maar helemaal niet de politie op de hoogte te stellen en altijd de deur dicht te houden tenzij ze een machtiging tot binnentreden tonen.

Het is in strijd met de Wet Bescherming Persoonsgegevens als overheidsdiensten zoals de politie je persoonsgegevens doorspelen aan de eigenaar. Het kan namelijk in verband met proceskosten prettig zijn dat je anoniem in een civiele procedure gedagvaard wordt, in plaats van op naam. Als je je dan door een advocaat laat vertegenwoordigen, ben je niet verplicht om je ter zitting te legitimeren. Door een wetswijziging kunnen woningcorporaties tegenwoordig inzage krijgen in de Gemeentelijke Basisadministratie. Daarom verdient het de aanbeveling om **je onder geheimhouding in te schrijven**. Dit formulier vraag je apart aan wanneer je je gaat inschrijven, of je kan het van tevoren ingevuld hebben: <http://www.deelgemeenteoverschie.nl/Upload/Burgerzaken/formulier%20geheimhouding%20persoonsgegevens.pdf>

meer info legitimatieplicht:

www.id-nee.nl

www.gelijkoversteken.org

www.burojansen.nl

HOOFDSTUK 4 NA DE KRAAK

Bezetten

Wanneer eenmaal binnen bent, en alles voorlopig gelukt lijkt te zijn, is het zaak om met voldoende mensen aanwezig te zijn. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd! Zeker in het begin is het niet verstandig om het pand onderbezet te houden. Zorg dat je genoeg mensen kunt optrommelen in geval van nood. Zorg voor voldoende eten en drinken voor de mensen die je mee helpen met de bezetting. Vuilniszakken en wc papier komen van pas. Breng muziek en leesvoer mee om de tijd te doden. Zekerheidshalve is het goed om aan te houden dat de eerste week altijd iemand aanwezig is. Het gaat tenslotte om je woonruimte. Als je na een illegale ontruiming gelijk zou krijgen van de rechter, heb je je pandje nog niet terug!

Veiligheid

Een ding om in de gaten te houden als je net binnen bent, is dat soms leidingen en/of de afvoer niet helemaal meer in orde zijn. Wees dus voorzichtig met het open zetten van kranen. Controleer de leidingen en afvoeren voordat je de hoofdkraan vol aanzet. Wat betreft elektriciteit is het goed om reeds vanaf het eerste moment de meterstanden met de datum op te schrijven of eventueel er foto's van te maken. Verbreek nooit de zegels van de hoofdstoppenkast. Hier staat een enorme boete op, mocht iemand later de stroom op zijn naam zetten!

In ieder kraakpand zou een brandblusser aanwezig moeten zijn. Er is bij het kraakspreekuur een folder: 'brandveiligheid in kraakpanden' beschikbaar.

Eigenaar

Zo snel mogelijk na de kraak wordt doorgaans de eigenaar op de hoogte gesteld. Dit kan door langs te gaan, telefonisch, per fax of per (eventueel aangetekende) brief gebeuren. In een brief kun je mooi je politieke motivaties uiteenzetten. Het KSU heeft diverse voorbeeldbrieven. Laat in principe nooit de eigenaar binnen in je pand. Wanneer de eigenaar een aannemer wilt langssturen en je wilt de eventuele bouwplannen niet in de weg staan, laat ze dan alleen op afspraak binnen!

Buren

Vanzelfsprekend is het beter om in het eerste contact met de buren geen overlast te veroorzaken. Veel krakers schrijven een buurtbriefje, waarin zij het een en ander over kraken en hun intenties uitleggen. Nodig ze bijvoorbeeld uit voor de thee of koffie. Zorg dat de woning er bewoond uitziet: gordijnen, planten, etcetera voor de ramen. Het is voor buren vaak een verademing wanneer de houten platen of metalen roosters voor de ramen en deuren worden weggehaald. Tegenwoordig worden ook wel speciale schroeven gebruikt, dan heb je torx-bitjes (sterretje) nodig en soms zelfs torx-met-gat. Als je platen van grote hoogte weghaalt, zorg dan dat ze niet naar beneden donderen. Maak bijvoorbeeld gaten in het hout waaraan je een stevig touw kunt vastknopen. Een likje verf voor de deur en klaar is Kees!

Gas, water en elektra

Het is van belang om netjes de nutsvoorzieningen aan te vragen. Niet zelden werd een kraakpand ontruimd nadat de bewoners besloten hadden om niet voor hun gas en licht te betalen. Een dergelijke ontruiming is overigens onrechtmatig, ze mogen alleen een (torenhoge) boete geven. Bovendien komen krakers in een kwaad daglicht te staan. Wie milieubewust is en zuinig voor de portemonnee neemt Greenchoice. Dit is goedkoper en bovendien wordt de winst die wordt gemaakt enkel in duurzame energiebronnen herinvesteerd. Voor Greenchoice zul je wel een bankrekening moeten

hebben waarvan ze automatisch het bedrag kunnen afschrijven. Greenchoice hanteert een opzegtermijn van een maand.

Belasting voor zowel Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard als Gemeentebelastingen worden automatisch toegestuurd zodra je je inschrijft op het adres. Veelal is kwijschelding verlaging mogelijk, wanneer je bijtijds regeert.

In het uitzonderlijke geval dat je water van de straat is afgesloten, moet je de aansluiting bij waterbedrijf Evides aanvragen. In de Nederlandse Waterleidingwet staat een aansluitverplichting opgenomen. Dit is kostenloos, maar soms kan het lang duren voordat je de juiste persoon aan de telefoon krijgt. De zogenoemde 'floor managers' zijn deze juiste mensen (ten tijde van schrijven van deze handleiding bijvoorbeeld Theo Jansen).

Ook Internet kan gewoon worden aangevraagd, sommige aanbieders (zoals UPC) hanteren in de algemene voorwaarden een minimum duur van een jaar met automatische stilzwijgende verlenging. Hoewel de rechtsgeldigheid van dergelijk onredelijk bezwarende bedingen te betwisten valt, kan men hier beter van te voren rekening mee houden.

Interventieteams

Er zijn twee soorten interventieteams: wanneer je je wilt inschrijven komen er twee personen van Stadstoezicht langs op een van tevoren vastgestelde datum. Deze mensen kun je binnen laten ten behoeve van je inschrijving. Laat je niet intimideren en alle vragen die ze stellen hoeft je niet te beantwoorden als je dat niet wilt. Wel vragen ze je weer om je paspoort en soms willen ze ook door je huis rondlopen om te kijken of het allemaal wel veilig is. Strikt genomen kun je deze hele procedure ook weigeren, wanneer je ergens feitelijk woont zullen ze je er moeten inschrijven op grond van de Wet op de Gemeentelijke Basisadministratie.

Het tweede soort interventieteam (dat vanuit de deelgemeenten georganiseerd schijnt te worden) komt onaangekondigd en in een iedere keer mogelijk wisselende bezetting. Soms is er politie bij, Eneco, sociale dienst, Dienst Stedebouw en Volkshuisvesting en soms zelfs de eigenaar. Het is gebeurd dat ze, terwijl de stroom al was aangevraagd, eenmaal binnen, opeens alle meters weghaalden. Mensen zonder papieren worden door interventieteams veelal uitgeleverd aan de IND. Het is zelfs voorgekomen dat iemand nog boetes had openstaan en dat deze persoon werd afgevoerd en vervolgens de betreffende woning in overleg met de eigenaar (illegaal) werd ontruimd. Doe kortom **nooit** de deur open voor deze mensen. Ze kunnen, als daar een goede reden voor is, *per iedere dienst afzonderlijk* eventueel een afspraak maken per post. Dan heb je voldoende tijd om rechtshulp te zoeken of om je bij het kraakspreekuur verder te laten informeren.

Gemeentelijke instanties

Het kan voorkomen dat de gemeente bepaalde bestuursrechtelijke voorschriften nagekomen wil zien. Wanneer de gemeente bijvoorbeeld vindt dat bepaalde voorzieningen niet aanwezig zijn, zijn ze wettelijk verplicht je in de gelegenheid stellen om het gebrek op te heffen. Bij een beslissing tot bestuursdwang, moet er altijd van te voren een schriftelijk besluit aan jou zijn bekend gemaakt zodat je rechtsmiddelen kunt instellen. In principe is het voldoende dat je stromend water en een wc hebt.

Bij hele gevaarlijke situaties waarbij de situatie nog geen dag langer zou mogen voortbestaan kan zogenaamde spoedsbestuursdwang worden toegepast. Dit houdt in dat het pand op bestuursrechtelijke gronden wordt ontruimd zonder een mogelijkheid tot voorafgaande rechtsbescherming. Hier wordt dus wel eens misbruik van gemaakt. Wanneer er geen sprake is van levensgevaarlijke toestanden, is een

dergelijke ontruiming onrechtmatig.

In de communicatie met bureaucratische instanties is het een goede gewoonte om van ieder gesprek de naam te noteren van degene met wie je gesproken hebt met de datum en korte inhoud van het gesprek.

Overeenkomst met de eigenaar?

Sommige krakers zien kraken als een tegencultuur en zullen reeds om die reden nooit tot een overeenkomst met de eigenaar besluiten. Wie echter een huurovereenkomst krijgt aangeboden, heeft met de kraak in feite weer een woning teruggevoegd aan de woningvoorraad. Ook is het mogelijk dat er een 'om-niet' contract wordt afgesloten. Dit houdt in dat de gebruiker geen huur hoeft te betalen. Voor de eigenaar kan dit aantrekkelijk zijn omdat het pand dan op iemands naam staat. Aangeraden wordt om tenminste als clausule op te nemen dat de het pand pas wordt verlaten wanneer met schriftelijk stukken voldoende aannemelijk wordt gemaakt dat op korte termijn met werkzaamheden kan worden begonnen. Laat een contract altijd nog door een juridisch adviseur nakijken en teken in pincipe niets dat enkel door de eigenaar zelf is opgesteld.

Bij grotere panden is in het verleden ook veel gebruik gemaakt van de zogenoemde 'casco-overeenkomst'. Deze houdt in dat woongroep in zelfwerkzaamheid zorgt draagt voor het binnenpandse onderhoud. De eigenaar blijft verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de buitenkant van het pand. Het boekje 'Laat 1000 vrijplaatsen bloeien!' is een must voor een ieder die zich wil oriënteren op de verschillende mogelijkheden om met de eigenaar tot een vergelijk te komen en is gratis te downloaden via <http://www.vrijeruimte.nl/1000bloeien/index.html>. Laat je eventueel adviseren door de woongroepenwinkel Rotterdam; www.woongroepenwinkel.nl

HOOFDSTUK 5

RECHTEN

Zie http://squat.net/rotterdam/images/basic_laws_20_03-09.pdf voor een overzicht van relevante wetgeving en aanvullende jurisprudentie (= eerdere rechtelijke uitspraken). Hier een summier overzicht van de tekst van de meest belangrijke wetsartikelen. Voor een uitgebreide bespreking van de artikelen 138 en 429 sexies Wetboek van Strafrecht (Sr.), raadplege men de aanbevelenswaardige scriptie van Marcel Schuckink Kool, 'Rechtspositie van krakers jegens de overheid' te downloaden vanaf <http://www.squat.net/rotterdam/images/kraak-scriptie.pdf>.

Voor de meest actuele wetssteksten: www.overheid.nl -> wet- en regelgeving

- **Ambtsinstructie voor de politie enz.**

artikel 2

De ambtenaar legitimeert zich met het legitimatiebewijs dat aan hem is verstrekt:

- a. bij het optreden in burgerkleding ongevraagd, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken, en
- b. bij optreden in uniform, op verzoek daartoe.

- **Grondwet**

artikel 12

Het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe krachtens de wet zijn aangewezen.

- **Algemene Wet op het Binnentreden**

artikel 2 (schriftelijke machtiging)

lid 1: voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is een schriftelijke machtiging vereist, tenzij en voor zover bij wet aan rechters, rechterlijke colleges, leden van het openbaar ministerie, burgemeesters, gerechtsdeurwaarders en belastingdeurwaarders de bevoegdheid is toegekend tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner. De machtiging wordt zo mogelijk vertoond.

lid 3: een schriftelijke machtiging is niet vereist, indien ter voorkoming of bestrijding van ernstig en onmiddelijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen terstond in de woning moet worden binnentreden.

artikel 1 (legitimatie en melden doel van binnentreden)

lid 1: Degene die bij of krachtens de wet belast is met de opsporing van strafbare feiten of enig ander onderzoek (...), is verplicht zich voorafgaand te legitimeren en mededeling te doen van het doel van het binnentreden. (...)

● **Wetboek van Strafrecht**

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854>

artikel 138

lid 1: Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk binnendringt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege de rechthebbende aanstonds verwijderd, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.

Wanneer bovenstaand artikel door ambtenaren in functie wordt overtreden, dan komt er op grond van artikel 44 Sr. een strafverhoging bij:

Artikel 44

Indien een ambtenaar door het begaan van een strafbaar feit een bijzondere ambtsplicht schendt of bij het begaan van een strafbaar feit gebruik maakt van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, kan de op het feit gestelde straf, met uitzondering van geldboete, met een derde worden verhoogd.

artikel 429 sexies

lid 1: Hij die een door hem wederrechtelijk in gebruik genomen woning of gebouw, waarvan het gebruik door de rechthebbende niet meer dan twaalf maanden voorafgaande aan die wederrechtelijke ingebruikname is beëindigd, op vordering van of vanwege de rechthebbende niet aanstonds ontruimt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste vier maanden of geldboete van de derde categorie.

Het recht op water en elektriciteit staan respectievelijk opgenomen in art. 3P en art. 16 e.v. van de Elektriciteitswet. Het recht op woonruimte staat onder meer opgenomen in de Grondwet en artikel 11 van International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights:

1. The States Parties to the present Covenant recognize the right of everyone to an adequate standard of living for himself and his family, including adequate food, clothing and housing, and to the continuous improvement of living conditions. The States Parties will take appropriate steps to ensure the realization of this right, recognizing to this effect the essential importance of international co-operation based on free consent.

Opgepakt? Rechten in de cel:

Het navolgende is deels overgenomen van het arrestantenpamflet van arrestantengroep Amsterdam, zie www.arrestantengroep.nl. De belangrijkste procedurele bepalingen staan opgenomen in het Wetboek van Strafvordering.

(Zogenaamde arrestantengroepen, kort gezegd, verblijven bij acties op een andere locatie en zien er op toe dat iedereen die eventueel opgepakt wordt ondersteuning van buiten krijgt en wordt bijgehouden wie er vrij komt en nog vast zit.)

- De politie is verplicht je te vertellen waarvoor je bent gearresteerd.
- Als je gearresteerd bent kan de politie je 6 uur vasthouden, je fouilleren en al je persoonlijke spullen afnemen. Als je jouw naam niet noemt kan de politie je nog 6 uur extra vasthouden voor onderzoek naar je identiteit. De politie is dan gerechtigd om foto's en vingerafdrukken te nemen. (NB. De tijd tussen 12 uur `s nachts en 9 uur `s ochtend telt niet mee.)
- Als je wordt verdacht van een overtreding moeten ze je na deze 6 tot 12 uur laten gaan. Ze zullen je misschien andere dingen vertellen, dus laat je niet intimideren.
- Je kunt ook in verzekering worden gesteld, dan kan de politie en justitie je max. 3 dagen en 15 uur vasthouden voor onderzoek, op verdenking van het plegen van een misdrijf. Je hebt dan recht op je eigen advocaat, daar moet je zelf om vragen! Accepteer geen piketadvocaat of smoesjes van de smeris dat ze dit niet kunnen regelen.
- Willen ze je langer vast houden moet je binnen deze drie dagen en 15 uur voor een onderzoeksrechter worden gebracht voor verlenging van het voorarrest anders moet je worden vrijgelaten. Ze kunnen het voorarrest van 10 dagen en daarna 3 x 30 dagen verlengen. Je advocaat kan je hier verder over inlichten.
- Je hebt ook recht op vegetarisch/veganistisch eten en wanneer nodig medische hulp. Eis dit; de politie zal namelijk hier erg moeilijk over kunnen doen.
- Vrouwen mogen alleen voor vrouwelijke agenten worden gefouilleerd, mannen door mannen.

Wie het naadje van de kous wil weten, surft naar www.arrestantengroep.nl. Ook in 'Tips tegen de Tralies', on-line op http://www.burojansen.nl/publicatie_item.php?id=38, staat zeer leesbare tekst opgenomen over dit onderwerp. Voor een kraakactie beland je in principe nooit in de gevangenis of in een huis van bewaring; volledigheidshalve (en wie weet vooruitlopend op een eventueel kraakverbod) toch nog een leestip over je rechten in de bak: 'het **Bajesboek**'* van G. de Jonge.

Op <http://plakplaats.topcities.com/strafrecht/vrijheidsbeneming.html> staat een overzicht opgenomen van wet- en regelgeving ten aanzien van vrijheidsbeneming vanwege de overheid:

Besluit beheer regionale politiekorpsen	o.a. regels zodra in de politiecel
Informatie die bij de regeling van het beheer van de regionale politiekorpsen hoort	o.a. regels zodra in de cel
Regeling politiecellencomplex	uitsluitend regels wanneer in de cel
Ambstnstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar	regels in de cel maar ook daarbuiten
Pentitentiaire beginselenwet	In penitentiaire inrichtingen (niet in de politiecel)

WAT TE DOEN BIJ ILLEGALE ONTRUIMING!

1) aangifte

Wanneer de politie een pand ontruimt of op enige wijze het pand betreden heeft zonder toestemming van de bewoners terwijl ze eigenlijk daartoe niet bevoegd waren, dan is er sprake van huisvredebreuk door ambtenaren in functie. Hoewel iedere situatie anders is, is het geen gek idee om hier aangifte van te doen, omdat dit in principe een vrij ernstig feit is.

*het meest uitgeleende boek in de gevangenisbibliotheken. De 6e druk staat op het punt te verschijnen: ISBN 9789067281270, 2008, 450 blz., ingenaaid, druk 6, Papieren Tijger

2) klacht over niet vervolgen

Nadat je aangifte hebt gedaan, kan het voorkomen dat er niets mee wordt gedaan. Om tenminste het onderste uit de kan te halen, kun je bij het openbaar ministerie een 'klacht over niet vervolgen indienen' (artikel 12 Strafvordering).

3) klagen over politiehandelen

Op het moment dat de politie buiten zijn boekje treedt, is het in het algemeen belang dat zij er niet mee weggomen zonder er ooit meer iets over horen. Meestal gebeurt er echter niets met zo'n klacht. Als de agenten het zo bont hebben gemaakt dat de lokale politiek zich ermee zou moeten bemoeien, sta je uiteraard sterker wanneer je een of meerdere klachten hebt ingediend. Bij deze procedure is het zaak dat er foto's worden gemaakt van alles dat kan bijdragen aan bewijs tot het onaanvaardbare handelen. Het is verstandig om hier niet al te lang mee te wachten. Je kunt natuurlijk zelf de klachtprocedure beginnen maar het Justitieel Klachtenburo (JKB) helpt hier kosteloos bij.

4) klacht bij gemeentelijke / nationale ombudsman

Wanneer je reeds bij de politie geklaagd hebt en er niets met de klacht wordt gedaan, kun je terecht bij de nationale ombudsman. De uitspraak is niet bindend maar er wordt in de praktijk veel waarde aan gehecht. Wanneer de politie bijvoorbeeld schade heeft veroorzaakt of onrechtmatig spullen in beslag heeft genomen, moet het wel erg raar lopen wil de burgerlijk rechter geen schadevergoeding toekennen wanneer er een veroordelend rapport van de nationale ombudsman ligt (www.obudsman.nl).

Indien tevens de gemeente betrokken is geweest bij onbehoorlijk handelen, kun je ook een klacht indienen bij de gemeentelijke ombudsman. Deze behandelt geen klachten over de politie. <http://www.ombudsman.rotterdam.nl/>

5) pers informeren

Illegale ontruiming vinden, gelukkig, niet elke dag plaats. Wanneer de politie zich misdraagt kan dit nieuwswaarde hebben. In dat geval kun je je strijd kracht bijzetten door de pers op de hoogte te brengen. Verwerk in je persbericht waarom het pand zo lang leegstond. www.persberichten.pagina.nl

Herkraak

Wanneer er enkel een ander slot op de deur is gezet en er verder niets is gebeurd, kan het vruchten afwerpen om dezelfde dag nog het pand terug te kraken. Zoek eventueel rechtshulp. Laat je niet uit het veld slaan als je werd ontruimd uit een pand dat dat gewoon een jaar leegstond: de aanhouder wint!

Inbeslagname

Wanneer er bij een ontruiming tevens spullen in beslag worden genomen, brengt artikel 94 lid3 Sv met zich mee dat er zoveel mogelijk een bewijs van ontvangst wordt afgegeven. In de praktijk wordt deze bepaling welhaast zonder enige uitzondering in de wind geslagen. Daarom is het belangrijk om direct op te schrijven wat er allemaal is meegenomen en zo snel mogelijk een advocaat in te schakelen. Als je geen namen van agenten hebt, dan kan de datum en het adres van de melding een aanknopingspunt bieden. Krakkers zonder advocaat worden in deze situatie meestal van het kastje naar de muur gestuurd in de hoop dat ze het er uiteindelijk bij zullen laten. Deze manier van handelen is uiteraard laakbaar en valt onder de delictsomschrijving van verduistering, artikel 321 Sr.

HOOFDSTUK 6

POLITIEK

In de hele wereld zijn naar schatting een miljard mensen die dakloos zijn of die ergens zonder 'recht of titel' wonen, dat wil zeggen zonder huurovereenkomst of anderszins zonder toestemming van de eigenaar van de grond of de woning. Natuurlijk is het kraken van woonruimte in Nederland niet vergelijkbaar met kraken in Rio de Janeiro. Feit blijft dat overal, ook waar kraken verboden is, gekraakt wordt. Immers, wonen is een eerste levensbehoefte, ook al strookt de manier waarop mensen zelf in deze voorzien niet altijd met de agenda's van hen die het vastgoed in handen hebben of de financiële middelen om woonruimte te waarborgen.

In Nederland hebben we de bijzondere situatie dat kraken wettelijk is toegestaan. Hier ging wel een periode van hevige sociale strijd aan vooraf. In de jaren 70 en 80 was er duidelijk een sterke kraakbeweging die via directe actie het recht op woonruimte opeiste. Met name in Amsterdam, maar ook in Nijmegen en Groningen, heeft men flink wat verzet gepleegd tegen ontruiming.

Naar aanleiding van deze sociale onrust is vervolgens de Leegstandswet aangenomen. Aan de ene kant betekende deze wet extra moeilijkheden voor de krakers, bijvoorbeeld omdat deze nu anomie gedagvaard konden worden en er nu officieel een straf stond op het betrekken van panden die nog niet een jaar leeg stonden (maar wel overduidelijk in handen waren van speculanten die doorgaans enkel de boel leeg lieten staan om het daarna weer voor veel geld van de hand te doen). Met de aanneming van de Leegstandswet werd er een artikel geïntroduceerd in het Wetboek van Strafrecht (429 sexies, zie hierboven) waarin eigenaren een termijn van één jaar kregen om een nieuwe bestemming voor hun vastgoed te vinden. Hier spreekt duidelijk een erkenning uit dat langdurige leegstand, terwijl er tevens woningnood bestaat, een vanuit maatschappelijk oogpunt onwenselijk fenomeen is. Bovendien was men met de Leegstandswet ook van plan een leegstandstregister te introduceren. De bedoeling hiervan was om de leegstand in kaart te brengen en tegen te gaan. Hier is verder nooit meer wat van gekomen.

Voorts verdient het vermelding dat de kraakbeweging een enorme ondersteuning heeft betekend voor vele andere sociale bewegingen: zoals de vredesbeweging, de milieubeweging (waaronder ook de anti-kernenergiebeweging en de dierenrechtenbeweging) en de feministische beweging¹. Vele culturele broedplaatsen waren zonder kraken nooit van de grond gekomen. Sommige konden zelfs uitgroeien tot pop-podia van internationale betekenis, zoals de Paradiso in Amsterdam, de Tivoli in Utrecht en wijlen Nighttown in Rotterdam.

Voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van de kraakbeweging wordt verwezen naar: Eric Duivenvoorden, Een voet tussen de Deur, geschiedenis van de kraakbeweging 1964 – 1999 (Arbeiderspers Amsterdam 2000), en Tussen verbeelding en macht, geschiedenis van sociale bewegingen in Nederland, Jan Willem Duyvendak, Hein-Anton van der Heijden, Ruud Koopmans, Luuk Wijmans (red.); Uitgeverij: SUA.

Kraakverbod?

Al enige tijd wordt er vanuit de politiek geprobeerd om het kraken te criminaliseren. Onder Balkenende II is er door de Tweede Kamer een motie aangenomen om alle mogelijkheden te onderzoeken om het kraken van woonruimte zo moeilijk mogelijk te maken. Voordat deze motie was aangenomen had het Ministerie van Justitie onder verantwoordelijkheid van Minister Donner al onderzocht of een kraakverbod tot de mogelijkheden behoorde, maar kwam tot de conclusie dat dit niet wenselijk zou zijn met het oog op de handhaafbaarheid. Niettemin werd als gevolg van de motie een strafrechtelijk verbod weer een van de mogelijkheden. De vier grote steden hebben in een gezamenlijke verklaring naar buiten gebracht dat zij

1 In de jaren 70 was misschien wel de helft van alle 'blijf-van-mijn-lijf-huizen' gekraakt.

tegen het plan van een kraakverbod waren. Zij vonden kraken als fenomeen een goede stok achter de deur tegen ongewenste leegstand. Op het moment dat het wetsvoorstel ieder moment verwacht kon worden, moesten de ministers Donner (Justitie) en Dekker (Volkshuisvesting) echter aftreden in verband met de Schipholbrand en raakten de plannen voor een kraakverbod weer in de vergetelheid.

Initiatiefwetsvoorstel

Inmiddels is er een initiatiefwetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend. Het advies van de Raad van State was behoorlijk afwijzend. Verwacht wordt dat de parlementaire behandeling net voor of net na het zomerreces zal plaatsvinden. Ten Hoopen en de zijnen beweren dat er meer middelen komen om van overheidswege de leegstand te bestrijden, maar het is overduidelijk dat deze middelen er al zijn maar niet gebruikt worden.

Er lijkt momenteel een nipte meerderheid voor het voorstel te zijn. Niettemin zou de PVV bedenkingen bij het voorstel hebben vanwege de nadelen voor vastgoedeigenaren! In een lobby campagne wordt ook geprobeerd om leden van het CDA te bewegen om tegen het voorstel te stemmen. Iets soortgelijks gebeurde ook in 1978, toen stemden veel CDA leden tegen een kraakverbod, mede naar aanleiding van een rapport van de Raad van Kerken.

In het geval de Tweede Kamer het voorstel goedkeurt, moet de Eerste Kamer zich er nog over buigen. Bij de beoordeling door de Eerste Kamer wordt meestal extra aandacht besteed aan aspecten van grondwettelijkheid en verplichtingen in het kader van internationale grondrechten. Zo zou men zich onder meer kunnen afvragen hoe deze wet zich verdraagt met de zorgplicht van de overheid om huisvesting als sociaal grondrecht *te bevorderen*.

Bij het ter perse gaan van deze kraakhandleiding is waarschijnlijk inmiddels de site kraakpetitie.nl gelanceerd.

Witboek kraken: http://squat.net/witboek/Witboek_Kraken/Inleiding.html
www.krakengaatdoor.nl
www.kraakpetitie.nl

Antikraak?

Bij het kraakspreekuur worden regelmatig vragen gesteld over antikraak. De praktijk van antikraak is ontstaan om te voorkomen dat panden gekraakt worden. Meestal wonen er enkele studenten in gigantische panden waar, met enige aanpassingen, eigenlijk wel 50 tot 100 mensen in zouden kunnen wonen. Juist onder kantoorkaas is er sprake van enorm veel leegstand, ongeveer 6 miljoen vierkante meter. De antikraakbureau's verdienen grof geld en vangen zowel van de eigenaar als van de oppassers. Bovendien behouden ze zich het (discutabele) recht voor om te pas en te onpas onaangekondigd binnen te komen (dit is in het huurrecht ondenkbaar)! Ook wordt het standaard niet toegestaan om feestjes te organiseren of anderszins culturele projecten op poten te zetten. Antikrakers kunnen er zomaar worden uitgezet op het moment dat de eigenaar het pand zegt nodig te hebben en dan hebben ze in het beste geval het volgende pand maar te accepteren. Doordat antikrakers weinig tot geen rechten hebben, betekent dat antikraak in zijn huidige vorm nooit een oplossing kan worden voor de woningnood. Deze trend heeft juist een uitholling tot gevolg van de huurrechten waar lange sociale strijd voor gevoerd is. Wanneer bewoners zelf tot afspraken komen met een eigenaar en er tevens geen sprake is van onderbezetting van het pand, spelen deze bezwaren natuurlijk niet of tenminste veel minder.

Folder tegen antikraak: http://squat.net/rotterdam/images/antikraak_geen_oplossing.pdf

Sloop van sociale huisvesting

WOONSTRIJD!

Voor de komende tien jaar wordt er ongeveer acht keer zoveel gesloopt als in de afgelopen vijftig jaar. Terwijl de wachtlijsten groeien, urguntiegroonden ingeperkt, het aantal zwerfjongeren gestaag toeneemt, wordt overal sociale huisvesting gesloopt zonder dat er wordt teruggebouwd. Directeuren van woningcorporaties verdienen een veelvoud van het salaris van de ministerpresident en krijgen zelfs 'sloopbonussen' (!) voor het slopen van betaalbare huisvesting.

De huidige politieke teneur is dat mensen met een minder hoog inkomen een gevaar voor de veiligheid zijn en dus is het beleid erop gericht om deze mensen niet in de stad te laten wonen. Dat is in een notendop het idee achter de Wet Grootstedelijke Problematieken, in de volksmond ook wel de 'Rotterdamwet' genoemd. Hierin wordt onder meer bepaald dat nieuwkomers in de stad minstens 120% van het minimuminkomen moeten verdienen om er te mogen wonen. Gelukkig is niet iedereen het eens met deze sociaal-darwinistische politiek. Zo bestaan er verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden tegen deze rechtse politiek die enkel in het belang is van het establishment en grootkapitaal, zoals actiegroep Woonstrijd! en de Bond voor Behoud van Sociale Huisvesting (BBSH) die onlangs is opgegaan in het RIA (Rotterdamers In Actie).

'Klimaat-neutraal kraken'

Al bijna zo lang als dat kraken bestaat, zijn er vele mensen geweest die van deze infrastructuur gebruik maken in hun pogingen om hun leven wat meer onafhankelijk van de kapitalistische maatschappij in te richten. Actiegroep Groen Front! is bezig een heuse campagne 'klimaat-neutraal kraken' te lanceren. Gedacht kan worden aan pedaalkracht installaties voor een 12 volt systeem, het opvangen van regenwater, permacultuur op het dak of balkon, etc.

Relevante websites zijn:

<http://www.autonopedia.org.uk/>

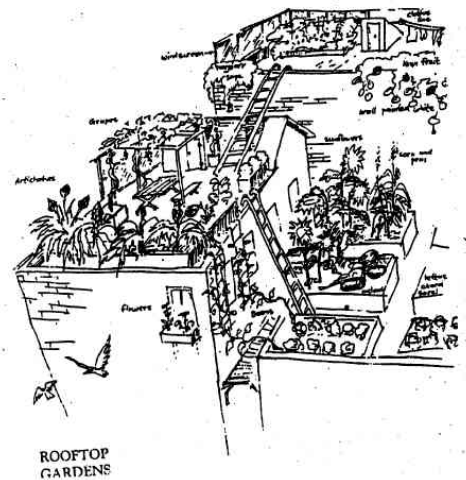
<http://www.zelfbouw-groenestroom.nl/windindex.php>

<http://www.vanalleswat.nl/windmolen.html>

<http://www.journeytoforever.org/>

En over permacultuur tuinieren door Jaap Krater:

<http://www.s1366661.fmns.rug.nl/indetuin.pdf>

HOOFDSTUK 7

CHECKLIST

- Adres pandje
- Eigenaar particulier / woningcorporatie gegevens:
- Uittreksel van CIC of Kadaster? ja / nee
- Hoelang leeg?
- bronnen:
- Bouwvergunning ja / nee
- Sloopvergunning ja / nee
- Gas, licht of water afgesloten wanneer?
- Dubbelcheck met cocktailprikker ja / nee
- Buurtbrief ja / nee
- Vervoer?
- Verzameladres ja / nee
- Barricaderen houten / stenen vloer
- Vluchtplan ja / nee
- juiste slot? profielcilinder / oplegslot links- / rechtsdraaiend
- Advocaat nodig?
- Zeker weten welke deur? ja / nee
- Genoeg mensen voor actie en bezetten?

Probeer, met het oog op verlies, zo min mogelijk onnodig gereedschap mee te nemen. Voor het overzicht hier nog de meest algemeen benodigde gereedschappen en benodigdheden op een rijtje:

- 2 breekijzers
- bahco
- hamer
- houtbeitel
- houtrasp
- steenbeitel
- nijptang
- metaalvijl
- schroevendraaier
- kruiskopschroevendraaier
- lange schroeven 4 -8 stuks
- accutol – opgeladen? ja/nee
- houtboortjes (een kleine en een grote)
- houtdraaischroeven
- ratel voor houtdraaischroeven
- zaag
- balken en blokjes voor barricade
- rolmaat

Overige benodigdheden:

- printje van relevante wetgeving
- zaklamp
- verbanddoos
- kaarsen en aanstekers
- wc papier en vuilniszakken

Na de kraak:

- meterstanden genoteerd / gefotografeerd
- buurtbrief
- nummer voor alarm
- schoonmaakspullen
- brandblusser
- stroom + gas en water aanvragen

HOOFDSTUK 8 HANDIGE ADRESSEN EN WEBSITES OP EEN RIJ

Kraakspreekuur (KSU)

Jongeren Informatiepunt (JIP)
Mathenesserlaan 37
Woensdag van 15:00 tot 17:00

City Information Centre (CIC)

Coolsingel 197 (010 – 489 7777)

Kadaster

www.kadaster.nl

Kamer van Koophandel

Blaak 40 (8:30 – 17:00)

www.kvk.nl

www.ikhebj.nl

oa. postcodes achterhalen

Gemeente Rotterdam

(o. a. voor bouwinspecteur, Roteb:)

0800 – 1545 = algemeen nummer

www.rotterdam.nl

<http://www.wonen.rotterdam.nl/>

voor nummers bouwinspecteurs,
bestemmingsplannen, etc.

www.bds.rotterdam.nl voor

raadsinformatie en andere openbare
stukken

www.overheid.nl voor wetsteksten

Politie

0900 – 8844

Eneco Energie Service B.V.

0900 - 0201 (werkdagen 8 – 18:00)

Stedin B.V. (netbeheer)

0900-1426 (werkdagen 8 – 18:00)

(storingen: 0800-9009)

Evides Waterbedrijf

010 – 293 5000

De Jong IJzerhandel

Noord

Noordmolenstraat 8, 010 – 466 18 37

Delfshaven

Schiedamseweg 49, 010 – 425 55 30

Woonstad Rotterdam:

- **WBR (Woning Bedrijf Rotterdam)**

Fax hoofdbureau: 010 - 440 88 00

010 - 440 88 00

Rochussenstraat 21

- de Nieuwe Unie

Postbus 8183

3009 AD Rotterdam

tel. 010 286 64 00

info@denieuweunie.nl

PWS (Patrimonium Woning Stichting)

Hoofdweg 70, Rotterdam

tel 010 - 421 60 22

fax 010 - 455 23 87

COM.wonen

0900 - 266 966 36

Vestia

010 - 423 99 99

OBR (Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam)

Postbus 6575

3002 AN Rotterdam

T 010 - 489 69 44

Woonstrijd!

www.woonstrijd.nl

Wanneer je van plan bent om duidelijk in een politieke context een pand te kraken kunnen de mensen binnen dit landelijke netwerk misschien helpen om het groots aan te pakken, schrijven van persberichten etc.

www.persberichten.pagina.nl handige pagina

Sash

www.sash.nl

Stop afbraak Sociale
Huisvesting tegen het
sloopbeleid – radicaal
tegen het sloopbeleid

Bond voor Behoud van Sociale

Huisvesting Rotterdams

samenwerkingsverband tegen het
sloopbeleid

- Bewonersorganisatie Vreewijk

www.bov-rotterdam.nl

- Federatie Bewonercomitees Nieuw

Crooswijk www.crooswijk.com/

- Het Lincke Zwaard –

Bewonerswerkgroep tegen sloop van
panden in twee straten in Delfshaven
www.linckezwaard.nl

www.woonbond.nl grootste

belangenvereniging voor huurders en
betaalbare woonruimte

www.kraakpetitie.nl

www.krakenpost.nl

kraaknieuws e-mail lijst

www.squat.net; uitstekend startpunt;

www.squat.net/rotterdam als lokale link

www.kraak-forum.nl

landelijk kraakforum

Rechtswinkel Rotterdam

<http://www.rechtswinkelrotterdam.nl/>

tel: 010 - 413 00 90

Juridisch Loket

0900-8020 www.hetj.nl

Justitieel Klachten Buro (JKB)

Spreekuren elke dinsdag en donderdag
van 18:30 tot 20:30- Wollefoffenstraat
176 - www.jkbrotterdam.nl

Advocaten Kollektief Rotterdam

010 – 465 09 66 - Crooswijksesingel 34

www.advokatenkollektiefrotterdam.nl/

Mr. E.Th. Hummels & Mr. M.H.P.G.

Wiertz advocaten en procureurs

telefoon: 030 693 27 63

fax: 030 693 27 94

Postadres: postbus 407 3700 AK Zeist

bezoekadres: Berkenlaan 14 Zeist

Mr. Marcel Schuckink Kool

(alleen bellen als je alle gegevens hebt,
vooral goed als je een preventief kort
geding tegen de staat wil aanspannen)

Advokatenkantoor Voor-recht

Weimarstraat 6

2562 GW Den Haag

Tel: 070-3831616

Fax: 070-3456024

Bond van id-weigeraars

www.id-nee.nl

www.gelijkovertesten.org